



Η παρένθετη μητρότητα μέσα από το πρίσμα της επιστήμης

Πώς αντιμετωπίζει τις ενστάσεις για εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος

Μιλούν στο «Ποντίκι» οι καθηγητές Διεθνούς Πολιτικής και Δημοσιογραφίας Ρωμανός Γεροδήμος, Αστικού Δικαίου Αντώνης Καραμπατζός και Βιοηθικής και Δεοντολογίας Άννα Μαυροφόρου

Το νομοσχέδιο για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών που έρχεται το επόμενο διάστημα προς ψήφιση στη Βουλή των Ελλήνων έχει πυροδοτήσει πολλές συζητήσεις γύρω από θέματα τεκνοθεσίας και απόκτησης παιδιού μέσω **παρένθετης κυοφόρου**. Η βεντάλια των ζητημάτων άρχισε να απλώνεται στα πεδία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της Βιοηθικής, της Θεολογίας, των κοινωνικών κεκτημένων, των συστημάτων πεποιθήσεων και των στερεοτύπων, και μέσα από αυτές τις συζητήσεις προκύπτουν τελικά παρεξηγήσεις και παρανοήσεις που συγκρούονται πολλές φορές με όσα θα έπρεπε να θεωρούνται αυτονόητα.

Παρ' όλο τον ντόρο που έχει δημιουργηθεί, στην πραγματικότητα το νομοσχέδιο δεν επικεντρώνεται στο να επιτρέψει την απόκτηση τέκνου στα ομόφυλα ζευγάρια, αλλά στο να διασφαλίσει τα δικαιώματα του ίδιου του παιδιού. Το συμφέρον του κάθε παιδιού κρίνεται **κατά περίπτωση**, δηλαδή, κάθε φορά που εξετάζεται μια υπόθεση, το δικαστήριο αποφασίζει με κριτήρια που αφορούν το συγκεκριμένο παιδί και αυτό που το συμφέρει περισσότερο. Ανοίγοντας το κεφάλαιο «παρένθετη κυοφόρος»,

ο νόμος του 2002 είχε τη λογική ότι η παρένθετη κυοφορία πρέπει να επιτρέπεται σε περίπτωση **ιατρικής αδυναμίας** κυοφορίας της γυναίκας της οποίας η μήτρα έχει αφαιρεθεί για ιατρικούς λόγους (π.χ. καρκίνος).

Το βασικό επιχείρημα όσων αντιτίθενται στο εν λόγω νομοσχέδιο είναι ο κίνδυνος να αντιμετωπιστούν οι γυναίκες ως «**μηχανές αναπαραγωγής**» και για τα ομόφυλα ζευγάρια, έτσι που στο μέλλον να δημιουργηθεί **βιομηχανία μωρών** και εκμετάλλευσης του γυναικείου σώματος, πράγμα που ισχύει ήδη σε ορισμένες χώρες της Ασίας. Μερικές από τις ενστάσεις επικεντρώνονται στα εξής σημεία:

Όσοι εμπλέκονται στη διαδικασία της παρένθετης κύησης θα έχουν λόγο στο σώμα της παρένθετης μητέρας, αλλά και στις καθημερινές της συνήθειες, αφαιρώντας της έτσι την ελεύθερη βούλησή της. Έπειτα κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι η απόφαση της γυναίκας που θα κυοφορήσει έχει ληφθεί ελεύθερα ή έχει υποστεί οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις. Επίσης υπάρχουν έντονοι προβληματισμοί για το πώς μπορεί να διασφαλιστεί η **ψυχική υγεία** της μητέρας μετά την κύηση και την παράδοση του βρέφους. Τέλος, μία από



τις πιο σοβαρές ενστάσεις είναι το τι γίνεται εάν τα συμβαλλόμενα μέλη **αρνηθούν** να πάρουν το βρέφος. Η παρένθετη μητέρα απλώς «φιλοξενεί» στη μήτρα της το παιδί και δεν φέρει νομικές υποχρεώσεις απέναντί του. Τι γίνεται αν κανένας δεν θέλει να κρατήσει το μωρό; Υπάρχουν πολλές παράμετροι που μπορούν να διατυπωθούν στον διάλογο που έχει ανοίξει. «Το Ποντίκι», προκειμένου να ρί-

ξει φως σε αυτό το πολύ σημαντικό θέμα, συνομιλεί με τον **Ρωμανό Γεροδήμο**, καθηγητή Διεθνούς Πολιτικής και Δημοσιογραφίας στο πανεπιστήμιο του Bournemouth, τον **Αντώνη Καραμπατζό**, καθηγητή στη Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ και την **Άννα Μαυροφόρου**, καθηγήτρια Βιοηθικής και Δεοντολογίας Σχολής Επιστημών Υγείας Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. **ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ 20-21 ►**

Ρωμανός Γεροδήμος: «Ζήτημα εφάμιλλο με αυτό των αμβλώσεων»

Δεν καταπατείται κάποιο δικαίωμα εφόσον η διαδικασία λαμβάνει χώρα με τη βούληση της παρένθετης μητέρας



Η χρήση παρένθετης μητέρας έχει απασχολήσει αρκετά τον δημόσιο διάλογο και την επιστημονική κοινότητα και εκφράζονται ποικίλες απόψεις σχετικές με τη βιοηθική, ενώ πολλοί μιλούν για **εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος**. Θεωρείτε ότι **καταπατούνται τα δικαιώματα των γυναικών και ότι αντιμετωπίζονται σαν μηχανές αναπαραγωγής**;

Είναι αλήθεια ότι το ζήτημα της παρένθετης μητρότητας είναι ηθικά, νομικά και πολιτικά σύνθετο. Έχει βέβαια ενδιαφέρον ότι οι ενστάσεις στην πρακτική αυτή προέκυψαν τώρα, με αφορμή την επέκταση της ισότητας στον γάμο και την τεκνοθεσία των ομόφυλων ζευγαριών, ενώ η παρένθετη μητρότητα είναι νόμιμη, υπό περιορισμούς, στην Ελλάδα εδώ και 20 χρόνια.

Το ζήτημα της παρένθετης μητρότητας είναι ουσιαστικά εφάμιλλο με αυτό των **αμβλώσεων**: είναι και τα δύο κατά βάση ζητήματα δικαιώματος των γυναικών στην **αυτοδιάθεση** του σώματός τους. Και πρέπει

να διαχωρίσουμε την υποκειμενική, ιδεολογική, ηθική ή πνευματική άποψη που μπορεί να έχει ο καθένας, και που είναι σεβαστή, με το τι πρέπει να προβλέπει ή να απαγορεύει ο νόμος του κράτους.

Εφόσον η διαδικασία λαμβάνει χώρα με τη βούληση της ίδιας της παρένθετης μητέρας, θεωρώ ότι δεν καταπατείται κάποιο δικαίωμα – με δύο προϋποθέσεις βέβαια: α) να ενημερώνονται οι υποψήφιες παρένθετες μητέρες για τις ιατρικές ή ψυχολογικές επιπτώσεις αυτής της πρακτικής και β) να προστατεύονται ευάλωτες κοινωνικές ομάδες (π.χ. άστεγοι, μετανάστες κ.λπ.) από αυτούς που μπορεί να προσπαθήσουν να τις εκμεταλλευτούν (π.χ. διακινητές).

Πιστεύετε ότι το νέο νομοσχέδιο είναι επαρκές ή αφήνει περιθώρια για περαιτέρω διεκδικήσεις; Θεωρείτε πως κάποιες από τις αντιρρήσεις που εγείρονται είναι εύλογες ή όχι;

Αντιρρήσεις εγείρονται τόσο από αυτούς που αντιτίθενται στην ισότητα των ομόφυλων ζευγαριών, όσο και από αυτούς που θεωρούν ότι το νομοσχέδιο δεν θα κλείνει όλες τις εκκρεμότητες. Καταρχάς να πούμε ότι η πρωτοβουλία του πρωθυπουργού και της κυβέρνησης είναι απολύτως ευπρόσδεκτη και προς τη σωστή κατεύθυνση και ότι επίσης

είναι καλύτερο να περάσει έστω ένα ατελές νομοσχέδιο από το να μην περάσει κανένα νομοσχέδιο.

Δεν έχουμε ακόμα δει τι ακριβώς προβλέπει το νομοσχέδιο ούτε έχει γίνει ο σχετικός κοινοβουλευτικός έλεγχος. Θα έχει, για παράδειγμα, ενδιαφέρον να δούμε το εάν και πώς προστατεύει τα παιδιά που προέκυψαν από παρένθετη μητρότητα έστω μέχρι σήμερα (επεκτείνοντας τη γονεϊκότητα και στους δύο γονείς), κάτι που υπαινίχθηκε ο πρωθυπουργός ότι θα τακτοποιηθεί στη συνέντευξη με τον Γιώργο Κουβαρά, το οποίο θα μπορούσε να εγείρει περαιτέρω διεκδικήσεις.

Ταυτόχρονα θα έχει ενδιαφέρον να δούμε πώς θα διαμορφωθεί το τοπίο δεδομένου ότι σε κάποιες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπεται η παρένθετη μητρότητα, οπότε τίποτα δεν σταματάει ένα (παντρεμένο πλέον) ομόφυλο ζευγάρι Ελλήνων να αποκτήσει έτσι ένα παιδί. Θα αναγνωριστεί μετά η γονεϊκότητα και των δύο γονιών; Και, εάν ναι, δημιουργεί αυτό μια de facto ταξική διάκριση ανάμεσα σε αυτούς που μπορούν και σε αυτούς που δεν μπορούν να επωμιστούν το κόστος της ολοκλήρωσης της διαδικασίας στο εξωτερικό; Επομένως είναι ακόμα νωρίς να πει κανείς ποιες θα είναι οι νομικές συνέπειες.



Αντώνης Καραμπατζός: «Προβάδισμα στην ελευθερία αυτοδιάθεσης της γυναίκας»

Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα πρωτοποριακό, και μάλιστα με βάση τα διεθνή δεδομένα



Η χρήση παρένθετης μητέρας έχει απασχολήσει αρκετά τον δημόσιο διάλογο και την επιστημονική κοινότητα και εκφράζονται ποικίλες απόψεις σχετικές με τη βιοηθική ενώ πολλοί

μιλούν για εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος. Θεωρείτε ότι καταπατούνται τα δικαιώματα των γυναικών και ότι αντιμετωπίζονται σαν μηχανές αναπαραγωγής;

Ο θεσμός της παρένθετης «μητρότητας» ή, ακριβέστερα, κύησης / κυοφορίας μπορεί να βρίσκεται τελευταία στο επίκεντρο της δημοσιότητας, έχει ωστόσο εισαχθεί στη χώρα μας ήδη από το 2002 με τον Ν. 3089 για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή. Το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο είναι ιδιαίτερα πρωτοποριακό, και μάλιστα με βάση τα διεθνή δεδομένα.

Όσοι εκφράζουν εσχάτως (ή οψίμως) την

αντίθεσή τους στη μετατροπή της κυοφόρου γυναίκας σε «μηχανή τεκνοποίησης» στην πραγματικότητα μάλλον αντιτίθενται συνολικά στον θεσμό της παρένθετης κύησης και όχι μόνον στην τυχόν επέκτασή της στα ομόφυλα ζεύγη. Και υπ' αυτό το πρίσμα, κανονικά, θα έπρεπε να ζητούν την πλήρη κατάργηση του θεσμού. Προσωπικά διαφωνώ με μία τέτοια επί της αρχής αντίθεση, διότι πιστεύω ότι, κατ' αρχήν, προβάδισμα θα πρέπει να δίνεται στην ελευθερία αυτοδιάθεσης της γυναίκας σε σχέση με το σώμα της – στον βαθμό, βεβαίως, που η σχετική απόφασή της σχηματίζεται ελεύθερα και βασίζεται σε επαρκή πληροφόρηση.

Παράλληλα, όμως, δεν μπορεί να παραβλέψει κανείς ότι το ζήτημα είναι εριζόμενο διεθνώς (στη Γερμανία λ.χ. ακόμη συζητείται το ενδεχόμενο εισαγωγής του θεσμού). Η αντίθεση, μάλιστα, στην παρένθετη κύηση δεν εκδηλώνεται μόνον από συντηρητικούς κύκλους, αλλά και από σύγχρονα κινήματα μαχητικού φεμινισμού – που εγείρουν τη γενικότερη μομφή της «εμπορευματοποίησης» (commodification) του ανθρώπινου σώματος.

Υπάρχει μια διαφοροποίηση μεταξύ αντρών και γυναικών που βρίσκονται σε ομόφυλη σχέση κι αυτό συμβαίνει καθώς οι γυναίκες δεν χρειάζονται παρένθετη κυοφόρο, μπορούν να γεννήσουν μόνες τους. Επομένως ένα θέμα αφορά όσες κάνουν υποβοηθούμενη αναπαραγωγή με σπέρμα δότη. Και να προσφύγει κανείς στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τη χρήση παρένθετης μητέρας δεν εγγυάται πως το δικαστήριο θα το επιτρέψει καθώς δεν υπάρχει ένα ευρωπαϊκό consensus. Υπάρχει κάποια νομική διέξοδος από αυτόν τον νομικό λαβύρινθο και τι ισχύει στην Ευρώπη;

Κατά την κρατούσα στη χώρα μας θέση, η χρήση της παρένθετης κύησης επιτρέπεται μόνον σε ετερόφυλα ζεύγη ή άγαμες γυναίκες. Έτσι η χρήση της δεν επιτρέπεται σε ομόφυλα ζεύγη ή μόνους άνδρες – με το σκεπτικό εδώ ότι μόνον η γυναίκα κυοφορεί και γεννά και, άρα, μόνον αυτή μπορεί να εμφανίζει τη σχετική ιατρική αδυναμία. Πάντως, μεγάλο μέρος της θεωρίας δέχεται ορθά, κατά τη γνώμη μου, για λόγους ισότητας των φύλων (βλ. άρθρο 4 § 2 Συντ.), τη δυνα-

τότητα χρήσης του θεσμού και από μόνους άνδρες.

Γενικότερα η δυνατότητα χρήσης του θεσμού μόνον από τα ετερόφυλα ζευγάρια και όχι από τα ομόφυλα που θα συνάπτουν πλέον πολιτικό γάμο θέτει, κατ' εμέ, ζήτημα άνισης μεταχείρισης, επί τη βάση του Συντάγματος (άρθρο 4) και ανεξαρτήτως τυχόν παραβίασης της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ). Και λέω ανεξαρτήτως επειδή πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), δεν αναγνωρίζεται ειδικό δικαίωμα (ομοφύλων ή ετεροφύλων) στην προσδοκία απόκτησης τέκνου (με παρένθετη κύηση), εντός του πλαισίου του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή (βλ. άρθρο 8 της ΕΣΔΑ), γι' αυτόν τον λόγο και ο Έλληνας νομοθέτης μπορεί ελεύθερα να νομοθετήσει, αλλά δεν έχει σχετική θετική υποχρέωση εκ της ΕΣΔΑ.

Με άλλα λόγια, επειδή ο θεσμός δεν προβλέπεται σε πολλές χώρες, δεν υφίσταται ευρύτερο consensus μεταξύ των κρατών – μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, κάτι που σημαίνει ότι τα κράτη – μέλη διαθέτουν εν προκειμένω ευρύ «περιθώριο εκτίμησης» (margin of appreciation).

Είναι, πάντως, σημαντική η εξαγγελία του πρωθυπουργού ότι θα αναγνωρίζονται τα δικαιώματα των παιδιών που έχουν ήδη αποκτήσει ή θα αποκτούν στο μέλλον ομόφυλα ζευγάρια με τη μέθοδο της παρένθετης κύησης στο εξωτερικό. Έτσι, ωστόσο, θα συνεχίσει να ενθαρρύνεται ο «αναπαραγωγικός τουρισμός», στον οποίον μπορούν να επιδοθούν ευχερέστερα οι πιο εύποροι.

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα και πάλι με τη νομολογία του ΕΔΔΑ (βλ. απόφαση D.B. και άλλη κατά Ελβετίας, 2022), αν λάβει χώρα παρένθετη κύηση ομόφυλου ζευγαριού στο εξωτερικό (λ.χ. ΗΠΑ), τότε ο Έλληνας ληξιαρχος θα υποχρεούται να εγγράψει, εντός εύλογου διαστήματος, το παιδί στο όνομα του πατέρα – δότη της παρένθετης κύησης, διότι διαφορετικά θα παραβιάσει το δικαίωμα του παιδιού στη νομική αναγνώρισή του (άρθρο 8 ΕΣΔΑ) – βλ. επίσης και απόφαση Mennesson κατά Γαλλίας (2014).

Αντιστοίχως έχει κινηθεί η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), καθώς, σύμφωνα με το ΔΕΕ, τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. υποχρεούνται να αναγνωρίζουν τους οικογενειακούς δεσμούς μεταξύ ενός ομόφυλου ζευγαριού και του παιδιού τους, εφόσον οι δεσμοί αυτοί έχουν αναγνωριστεί ως οικογένεια σε άλλο κράτος – μέλος. Σύμφωνα, ειδικότερα, με την απόφαση στην υπόθεση C-490/20, Stoliczna obshtina, η Βουλγαρία δεν μπορούσε να αρνηθεί να αναγνωρίσει τη γονική σχέση ενός τέκνου για τους σκοπούς της εφαρμογής του δικαίου της Ε.Ε. περί ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών, με την αιτιολογία ότι το βουλγαρικό δίκαιο δεν προβλέπει τον θεσμό του γάμου μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου.



Άννα Μαυροφόρου: «Το ανθρώπινο σώμα δεν μπορεί να είναι αντικείμενο οικονομικής συναλλαγής»

«Δεν συμφωνώ με τη μετατροπή του παιδιού
σε προϊόν παραγγελίας, αγοράς και πώλησης»



Η χρήση παρένθετης μητέρας έχει απασχολήσει αρκετά τον δημόσιο διάλογο και την επιστημονική κοινότητα και εκφράζονται ποικίλες απόψεις σχετικές με τη βιοηθική, ενώ πολλοί μιλούν για

εμπορευματοποίηση του γυναικείου σώματος. Θεωρείτε ότι καταπατούνται τα δικαιώματα των γυναικών και ότι αντιμετωπίζονται σαν μηχανές αναπαραγωγής;

Η ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά επιτεύγματα της ιατρικής επιστήμης και η παρένθετη μητρότητα την πιο αμφιλεγόμενη εφαρμογή της.

Κάθε ευνομούμενη πολιτεία οφείλει, με ειδική νομοθεσία, να εξασφαλίζει την αναπαραγωγική αυτονομία όλων των πολιτών της. Δεν θα πρέπει να εστιάζει αποκλειστικά στο πώς θα ασκήσουν απρόσκοπτα το αναπαραγωγικό τους δικαίωμα τα «υγιή» μόνο μέλη της, αλλά και αυτά που αντιμετωπίζουν προβλήματα γονιμότητας, στειρότητας ή κυοφορίας. Το δι-

καίωμα στην αναπαραγωγή αποτελεί άλλωστε εκδήλωση του συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας του ατόμου και συνιστά την αναγκαία προϋπόθεση για τη δημιουργία οικογένειας.

Είναι άδικο λοιπόν να στερούνται τη μητρότητα γυναίκες που γεννήθηκαν με απουσία μήτρας, γυναίκες με συγγενείς ανωμαλίες στη διάπλασή της, γυναίκες με ανεπάρκεια των ωοθηκών, γυναίκες με πολλαπλά ινομυώματα στη μήτρα τους και επίμονες αποβολές, γυναίκες με ιατρικές παθήσεις (π.χ. συγγενείς καρδιοπάθειες), που καθιστούν την εγκυμοσύνη τους αδύνατη ή επικίνδυνη για τη ζωή τους, τη στιγμή μάλιστα που υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι επίλυσης του προβλήματός τους με τη βοήθεια της ιατρικής επιστήμης και της γενετικής τεχνολογίας.

Στις υποχρεώσεις μιας ευνομούμενης πολιτείας ανήκει και η άμεση δικαστική εξέταση των ομολογουμένως περιορισμένων αριθμητικά αιτημάτων, από μόνες γυναίκες ή ζευγάρια που επιθυμούν να αποκτήσουν απογόνους με τη χρήση του θεσμού της παρένθετης μητρότητας. Αν πράγματι συντρέχουν οι προϋποθέσεις που θέτει ο νομοθέτης, δεν βλέπω τον λόγο της μη έκδοσης της πολυπόθητης δικαστι-

κής απόφασης, η οποία πρακτικά ισοδυναμεί με άδεια για να προχωρήσει η όλη διαδικασία.

Ως επιστήμων και ως γυναίκα συμμερίζεστε κάποιες από τις επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί ήδη στον δημόσιο διάλογο σχετικά με τη χρήση παρένθετης μητέρας;

Συμερίζομαι πλήρως τις επιφυλάξεις και τους φόβους που εγείρει η εμπλοκή ενός τρίτου προσώπου (της κυοφόρου) στην αναπαραγωγική διαδικασία. Ενός προσώπου με το οποίο το ζευγάρι ή η μόνη γυναίκα, που καταφεύγει στον θεσμό της παρένθετης μητρότητας, δεν συνδέεται συναισθηματικά μαζί του ούτε ανήκει στο άμεσο φιλικό του / της περιβάλλον. Επομένως δεν γνωρίζει πώς σκέφτεται ή πώς λειτουργεί στην καθημερινότητά του, δεν γνωρίζει τον τρόπο με τον οποίο επιλύει τα προβλήματά του, δεν γνωρίζει πώς διατρέφεται, εάν κάνει χρήση παρανόμως ουσιών ή εάν εναλλάσσει ερωτικούς συντρόφους, δεν γνωρίζει τίποτα.

Δεν είναι εύκολο να της θέσεις ούτε ρήτρες ρυθμιστικές ή περιοριστικές του τρόπου ζωής της, οι οποίες θα δέσμευαν υπέρμετρα την ελευθερία της. Η υπέρμετρη δέσμευση της ελευθερίας ενός ατόμου αντίκειται στο άρθρο 2§1 του Συντάγματος αφού θίγει στον πυρήνα του το δικαίωμα του αυτοκαθορισμού του και το μετατρέπει σε αντικείμενο *ανάξιο προσωπικής βούλησης*. Οι επιφυλάξεις μου ως προς την επιλογή τρίτων προσώπων στην αναπαραγωγική διαδικασία βεβαίως κάμπτονται και αλλάζουν τις προοπτικές του όλου εγχειρήματος, όταν το πρόσωπο που επιλέγεται ως κυοφόρος ανήκει στο συγγενικό ή στο φιλικό περιβάλλον του ζευγαριού ή της μόνης γυναίκας, που θα κάνει χρήση του θεσμού της παρένθετης μητρότητας.

Το θέμα της υποβοήθησης στην αναπαραγωγή εγείρει κι άλλους προβληματισμούς στην εφαρμογή του. Μήπως δηλαδή εξαναγκάζονται κάποιες γυναίκες εξαιτίας της κακής οικονομικής τους κατάστασης να κυοφορήσουν για λογαριασμό άλλων γυναικών, προκειμένου να εισπράξουν παρανόμως και κρυφίως μια μικρή ή μια μεγάλη αμοιβή για το έργο που παρείχαν, γνωρίζοντας δηλαδή πως στην Ελλάδα απαγορεύεται η λήψη οικονομικού ανταλλάγματος για τη συμβολή τους στην όλη διαδικασία.

Στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική, την οποία έχει κυρώσει η Ελλάδα με τον νόμο 2619/1998, προβλέπεται ρητά πως το ανθρώπινο σώμα και τα τμήματά του δεν πρέπει να αποτελούν πηγή οικονομικού οφέλους. Συνεπώς το ανθρώπινο σώμα δεν μπορεί να είναι αντικείμενο οικονομικής συναλλαγής.

Είναι όντως πολύ δύσκολο για μια γυναίκα να λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή, να υποβάλλεται σε ιατρικές πράξεις για χρονικό διάστημα τουλάχιστον εννέα μηνών, να υπόκειται στις δυσκολίες και στους κινδύνους μιας κύησης και ενός τοκετού, να απέχει από τη δική της οικογένεια, να θυσιάζει τις δικές της εργασιακές και κοινωνικές υποχρεώσεις, για να τρέχει σε γιατρούς, δικηγόρους και συμβολαιογράφους χωρίς η ίδια να επωφελείται από αυτήν τη διαδικασία.

Αναγνωρίζω λοιπόν ως εξαιρετικά πιθανό μια γυναίκα να αποδέχεται τον υποβιβασμό της σε αναπαραγωγικό σκεύος ή σε μηχανή, με σκοπό τη λήψη οικονομικών ανταλλαγμάτων. Εννοείται πως δεν συμφωνώ μ' αυτή την εμπορευματοποίηση της ανθρώπινης ζωής. Δεν συμφωνώ ούτε με την αντιμετώπιση της γυναίκας ως σκεύους αναπαραγωγής, με τον υποβιβασμό της δηλαδή σε μια κατώτερης μορφής ύπαρξη, ούτε με τη μετατροπή του παιδιού σε προϊόν παραγγελίας, αγοράς και πώλησης.

Από την άλλη μεριά δεν θα πρέπει να θεωρήσουμε ως δεδομένη την ανυπαρξία γυναικών οι οποίες εμφορούμενες από ουμανιστικά συναισθήματα δέχονται αυτοβούλως, και χωρίς οικονομικά ανταλλάγματα, να υποστούν όλα τα παραπάνω εκτεθέντα βάσανα, προκειμένου να βοηθήσουν άλλες γυναίκες να γευτούν τη χαρά της μητρότητας.

Ζητήματα νομικά και ηθικά εγείρονται κι όταν η συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ της γυναίκας που κυοφορεί και του ζευγαριού δεν τηρείται. Όταν δηλαδή οι γενετικοί γονείς αρνούνται να αναλάβουν το παιδί που προέκυψε μέσω του θεσμού της παρένθετης μητρότητας επειδή εμφάνισε σημάδια πνευματικής ή σωματικής αναπηρίας. Μη τήρηση των συμφωνηθέντων μπορεί να προκύψει και στην περίπτωση που η κυοφόρος δεν επιθυμεί να αποδώσει το παιδί που κουβαλούσε στα σπλάχνα της εννέα μήνες, διότι στο διάστημα αυτό συνδέθηκε συναισθηματικά μαζί του.

Κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι οι εννέα μήνες που μεσολαμβάν από την υπογραφή της συμφωνίας μέχρι την ολοκλήρωσή της με την παράδοση του παιδιού στους κατά τον νόμο γονείς του δίνουν το περιθώριο για να συμβούν γεγονότα ικανά να ανατρέψουν τα συμφωνηθέντα. Όλες οι περιπτώσεις διάρρηξης των συμφωνηθέντων έχουν τη δική τους βαρύτητα, αλλά η εγκατάλειψη του παιδιού από τους νόμιμους γονείς του για λόγους υγείας συγκλονίζει. Δικαιοπρακτικά ικανοί και δήθεν ώριμοι άνθρωποι εγκαταλείπουν ένα μωρό, αρνούνται την επιμέλειά του, ωσάν να πρόκειται για εμπόρευμα με πραγματικά ελαττώματα, που δεν παραλαμβάνει ο αγοραστής του.

Συνήθως τα εγκαταλελειμμένα με αυτόν τον τρόπο παιδιά αντιμετωπίζουν θέματα εμπιστοσύνης και αστάθειας σ' όλη την πορεία της ζωής τους, δυσλειτουργίες σε ατομικό και σε συλλογικό επίπεδο. Η δε τοποθέτησή τους σε ιδρύματα καθίσταται αναγκαία, αν κι οι πλησιέστεροι συγγενείς των γονιών τους αρνηθούν να αναλάβουν τη φροντίδα τους.

Εν κατακλείδι δεν συμφωνώ με αυτούς που βάλλουν κατά του θεσμού της παρένθετης μητρότητας, πολλών δε μάλλον με αυτούς που επικροτούν την κατάργησή του και την επιστροφή μας στο παρελθόν. Η Ελλάδα με τη ρύθμιση της παρένθετης μητρότητας εξέφρασε τον νομικό πολιτισμό της αλλά και τον σεβασμό της γενικά προς τον άνθρωπο. Είναι ωραίο η ζωή σου να είναι επιλεγμένη και όχι δεδομένη. Είναι ωραίο, ενώ κινείσαι εντός του νόμου, ταυτοχρόνως να μπορείς να προσαρμόζεις τη ζωή σου στις ανάγκες της ψυχής σου.